

על אי-סדר בליל הסדר

שירת החירות | הרבה אילה שעשוע-מירון

ליל הסדר פועל על העיקרון הפשוט עליו מבוססת חירות: האומץ להתבונן במציאות באופן שונה מהאופן השגור, המורגל. היכולת שלנו לחרוג מאזור הנוחות שלנו – לשנות נקודת מבט, לשנות זווית ראייה, לשנות דפוס של תגובה שמתרחש ללא בירור ממשי שלנו עם עצמנו...

אני מוצאת השתקפות של הרעיון הבסיסי של החירות גם בשלושת מרכיבי הסדר אותם מזכיר רבן גמליאל: פסח, מצה, ומרור. **פסח** – משום שאנחנו מרשים לעצמנו לפסוח על שני הסעיפים, לא להגיב באופן אוטומטי, לא להיכנס לדפוסים המוכנים.

חשבו על התנהגות קבועה או צפויה בחברה הישראלית (חשבו על הכיתה, על רשתות חברתיות או אפילו על הרגל אישי). ממה נובעת התנהגות זו? מה התוצאה הרגילה של התנהגות כזו? איזה שינוי כדאי לעשות? למי תמליצו לעשות את השינוי? כיצד?

מצה – משום שאנחנו מונעים באופן מודע את האפשרות להתנפח ולהתחפר בעמדותינו ולהתגדר ולהתבצר בצדקתנו. אנחנו עושים מאמץ מכוון לצמצם את הטרטור המתמשך של האגו, שנוטה לתפוח ולהחמיץ, אנחנו עושים כל שביכולתנו להביט על עצמנו מעט מבחוץ.

מתי חשוב במיוחד להתבונן על עצמנו קצת מבחוץ? מה ההבדל בין להיות צודק/ת לבין להתחפר בעמדה? איך כל אחד ואחת מאיתנו יכול/ה להיות קצת יותר "מצה" בהתנהלות שלנו? מתי טוב להיות מצה ומתי זו בחירה לא מתאימה?

מרור – הטעם הבלתי נמנע של הבחירה הנובעת מחירות אינו מתוק. המרקם של החירות אינו נימוח ומחליק מעדנות בגרון, אולי להפך: החירות מותירה בשוליה טעם מרי, אולי אפילו נתקע בגרון. אבל המרירות הזו מעוררת, מפעילה, תובעת תשומת לב שהמתוק והמחליק בגרון אינם תובעים. וההבנה בדיעבד של מה שעשינו, של האופן שבו פעלנו, של הבחירה שבחרנו, בסופו של דבר תביא איתה קמפוז של מתיקות, כמו עלי החסה (היא המרור) שאנחנו אוכלים בליל הסדר.

האם ישנה הסכמה שטעמה של הבחירה הוא לא מתוק ומחליק בגרון? מה טעם החירות לדעתכם? החירות "מעוררת, מפעילה, תובעת תשומת לב..." - מדוע זו תוצאה של חירות? מי או מה דורש את תשומת הלב והפעולה של בני-חורין בעת הזו?

הלל הזקן היה כורך ביחד את המצה, המרור והחרוסת - מי זקוק/ה במיוחד למתיקות בליל הסדר השנה? כיצד ניתן לעשות זאת?

רבן גמליאל, מתוך ההגדה של פסח

כָּל [מי] שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יָדָי חוֹבְתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח, מַצָּה וּמְרֹר.

- **פֶּסַח** שְׁהִיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה קֶזֶם, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁפֶסַח הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.
- **מַצָּה** זוֹ שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצִקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ.
- **מְרֹר** זֶה שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

כל אחד מהמושגים שמזכיר רבן גמליאל מדגיש היבט אחר של יציאת מצרים - מה ההבדל המהותי ביניהם?

מה המסר של ליל הסדר על פי גישה זו?

מה ניתן להוסיף או לשנות כדי להדגיש שאנחנו חוגגים/ות את ליל הסדר כבני חורין במדינת ישראל?

שאלות לדין

הרבה אילה שעשוע-מירון

נולדה וגדלה בת"א למשפחה יוצאת עיראק. רבה רפורמית שעומדת בראש קהילת 'בבת-עין' של התנועה ליהדות מתקדמת.